

Statusartikel

Ugeskr Læger 2023;185:V202313

Juleartikel: Farer forbundet med nærkontakt med rensdyr

Ulla Møller Weinreich & Karin Dahl Assing

Lungemedicinsk Afdeling, Aalborg Universitetshospital

Ugeskr Læger 2023;185:V202313

HOVEDBUDSKABER

Med forfatternes bedste viden er dette den første litteraturgennemgang, der viser, at man bør forblive trygt i sin seng julenat.

Vi har her vist, at man for sin egen sikkerheds skyld bør styre sin nysgerrighed og lade julemanden have arbejdsro.

Man bør have fokus på rensdyrrelaterede lidelser hos særligt nysgerrige individer med bevaret tro på julemanden.

Man skal altid tage sig i agt i trafikken, ikke mindst i juletrafikken, hvor også urutinerede førere af diverse køretøjer begiver sig på vej – der er endda dem, der kun begiver sig ud denne ene gang om året! Men det er ikke kun på grund af manglende rutine i trafikken, at man på selve juleaften bør tage sig i agt for Rudolf & Co.

RENSDYRALLERGI

Dyreskæl er et potent allergen. Også rensdyrskæl kan medføre sensibilisering over for dyret og endda forårsage allergiske symptomer. Rensdyr er af hjortefamilien (se fakta om dyret i **Tabel 1**), og der er vist sameksisterende allergi mellem forskellige arter af denne familie [1]. Atopisk dermatitis er hyppigt forekommende hos finske rensdyrhyrder, og i en gruppe på 173 personer havde 11% en positiv skin-pad test, og 6% havde positiv priktest for rensdyr [2]. Derudover er der beskrevet rhinoconjunctivitis og astma hos personer, som arbejder med både rensdyr og andre dyr i hjortefamilien [1]. Der formodes at være tale om en IgE-medieret allergisk reaktion over for skæl, men også muligvis hår fra dyr af hjortefamilien [1].

TABEL 1 Fakta om rensdyr.

Tilhører	Hjortefamilien (<i>Cervidae</i>)
Højde, cm	85-150
Vægt, kg	Hun: 80-120 Han: 160-180
Hastighed, km/t.	60-80
<i>Antal</i>	
På verdensplan	3.000.000
Foran julemandens kane	9

KRYDSALLERGI TIL ANDRE DYR

Studier har vist, at der ved rensdyrallergi er krydsallergi til andre dyr, blandt andet hunde (og dermed også hundehvalpe) og katte (og dermed også kattekillinger). Nærkontakt med rensdyr bringer dermed selve juleaften i fare, skulle der være et lille, pelsklædt dyrebarn til stede blandt gaverne til junior. Derudover er der set krydsallergi til ko [3]. Skulle man komme til at indtage dyreproteiner fra rensdyr – forfatterne har ikke umiddelbare bud på, hvordan det skulle ske, men at virkeligheden hyppigt overgår fantasien, er velkendt blandt alle læger – er der risiko for krydsallergi over for proteiner fra kvæg, f.eks. mælkeproteiner, og dermed kan en central komponent af juleaften komme i fare – nemlig risalamanden – og dermed muligheden for at vinde mandelgaven!

HJORTELUS – FAREN LURER I DET SMÅ

Skulle børn og andre barnlige sjæle få den tanke at lægge sig på lur for at få et glimt af – og måske endda klappe Rudolf – bør man tænke sig om en ekstra gang! Hjortelus er nemlig et stigende problem blandt rensdyr og dermed også blandt mennesker, som omgås dem [4]. Sensibilisering over for småkrybet kan medføre en allergisk reaktion i form af astma og rhinconjunctivitis, foruden eksacerbationer af eksisterende astma [5]. Bid kan hos mennesker forårsage langvarig kløe og et hududslæt, som typisk viser sig som et makulopapulært eksem på overkroppen [6]. Det skyldes, at hjortelus i de senere år er blevet inficeret med *Bartonella* spp. [7]. Hjortelus kan også bære *Borrelia burgdorferi*, som kan forårsage det mere velkendte hududslæt, Lyme-sygdom og uden behandling afstedkomme systemiske manifestationer.

DISKUSSION

Julemandens trofaste transportmiddel, den rensdyrtrukne kane, er ganske vist en meget klimavenlig transportløsning (se **Figur 1**), men derudover er risikoen for nærkontakt med de ellers så venligtudseende trækdyr en risikabel affære! Urutinerede trafikanter, som kører i ikkevelkendte omgivelser, har større risiko for at forårsage trafikuheld [8, 9]. Således kunne den velkendte julesang fra 1984 af trio'en Linie 3, »Bedste Blev Kørt Over Af Et Rensdyr«, faktisk være en beskrivelse af faktiske forhold og ikke blot et satirisk indslag [10].

FIGUR 1 Julemanden på vej fra gerningsstedet.

Risikoen for allergi er formentlig en overset fare hos dem, der har en fast tro på julemanden – og hos dem, som ikke vil skuffe de troende. Som det ses, kan en rensdyrsensibilisering have vidtrækkende konsekvenser. Systematiske review viser, at skadestuekontakterne er på deres højeste i juletiden, ikke mindst på grund af respiratoriske problemstillinger [11, 12]. I hvor stort omfang rensdyrallergi er årsagen til disse henvendelser er ukendt. Yderligere studier er nødvendige for at belyse emnet nærmere. Imidlertid tilråder forfatterne under alle omstændigheder at undgå nærkontakt for at sikre, at julefreden kan sænke sig over det ganske land.

Hjortelus er en ny trussel i forbindelse med nærkontakt med rensdyr. Selv om hjortelusrelaterede helbredsproblemer primært er et efterårsproblem, belyste *Madslie et al* allerede i 2012, at klimarelaterede faktorer havde indflydelse på hjortelusenes fremmarch, og at der sås flere hjortelus ved vintertide [13]. Et møde med hjortelus og deraf følgende farer er derfor en reel risiko, skulle det juleaften lykkes at klappe Rudolf.

Konklusionen er derfor, at alle børn og voksne bør holde behørig afstand til julemandens kane – det bliver en langt sikrere og sygdomsfri jul, hvis man bevarer sin barnetro og nøjes med glæden ved gaverne.

Korrespondance *Ulla Møller Weinreich*. E-mail: ulw@rn.dk

Antaget 9. november 2023

Publiceret på ugeskriftet.dk 11. december 2023

Interessekonflikter Der er anført potentielle interessekonflikter. Forfatternes ICMJE-formularer er tilgængelige sammen med artiklen på ugeskriftet.dk

Taksigelse *Anja G. Hansen*, Medicinsk Bibliotek, Aalborg Universitetshospital, for literatursøgning

Referencer findes i artiklen publiceret på ugeskriftet.dk

Artikelreference *Ugeskr Læger* 2023;185:V202313

Open Access under Creative Commons License [CC BY-NC-ND 4.0](https://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/4.0/)

SUMMARY

Christmas article: Dangers associated with close contact with reindeer

Ulla Møller Weinreich & Karin Dahl Assing

Ugeskr Læger 2023;185:V202313

There is a Danish Christmas tune indicating that Santa can cause traffic hazards. The question is, however, whether there are other dangers associated with closer contacts to reindeers during Christmas. A literature search reveals a need for cautiousness, should one be tempted to try to get a glimpse of – or even to pad – Rudolph on the back on Christmas Eve.

REFERENCER

1. Nahm DH, Park JW, Hong CS. Occupational asthma due to deer dander. *Ann Allergy Asthma Immunol.* 1996;76(5):423-6.
2. Larmi E, Reijula K, Hannuksela M et al. Skin disorders and prick and patch test reactivity in Finnish reindeer herders. *Derm Beruf Umwelt.* 1988;36(3):83-5.
3. Spitzauer S, Valenta R, Mühl S et al. Characterization of allergens from deer: cross-reactivity with allergens from cow dander. *Clin Exp Allergy.* 1997;27(2):196-200.
4. Kynkäänniemi SM, Kettu M, Kortet R et al. Acute impacts of the deer ked (*Lipoptena cervi*) infestation on reindeer (*Rangifer tarandus tarandus*) behaviour. *Parasitol Res.* 2014;113(4):1489-97.
5. Laukkanen A, Ruoppi P, Mäkinen-Kiljunen S. Deer ked-induced occupational allergic rhinoconjunctivitis. *Ann Allergy Asthma Immunol.* 2005;94(5):604-8.
6. Ma&lanko W, Bartosik K, Raszewska-Famielec M et al. Exposure of humans to attacks by deer keds and consequences of their bites - a case report with environmental background. *Insects.* 2020;11(12):859.
7. Duodu S, Madslie K, Hjelm E et al. Bartonella infections in deer keds (*Lipoptena cervi*) and Moose (*Alces alces*) in Norway. *Appl Environ Microbiol.* 2013;79(1):322-7.
8. Lardelli-Claret P, Jiménez-Moleón JJ, de Dios Luna-del-Castillo J et al. Driver dependent factors and the risk of causing a collision for two wheeled motor vehicles. *Inj Prev.* 2005;11(4):225-31.
9. Yannis G, Golias J, Papadimitriou E. Accident risk of foreign drivers in various road environments. *J Safety Res.* 2007;38(4):471-80.
10. Linie 3. Bedste blev kørt over af et rendyr. www.discogs.com/release/6060187-Linie-3-Be (nov 2023).
11. Wargon M, Guidet B, Hoang TD, Hejblum G. A systematic review of models for forecasting the number of emergency department visits. *Emerg Med J.* 2009;26(6):395-9.
12. Satia I, Adatia S, Yaqoob S et al. Emergency department visits and hospitalisations for asthma, COPD and respiratory tract infections: what is the role of respiratory viruses, and return to school in September, January and March? *ERJ Open Res.* 2020;6(4):00593–2020.
13. Madslie K, Ytrehus B, Viljugrein H et al. Factors affecting deer ked (*Lipoptena cervi*) prevalence and infestation intensity in moose (*Alces alces*) in Norway. *Parasit Vectors.* 2012;5:251.